

Απώλειες εισοδημάτων, 2009-2012 (%)

Απώλειες εισοδημάτων είχαν όλα τα κοινωνικά στρώματα υπολογίζοντας σε σταθερές τιμές του 2009. Η μπλε μπάρα στο φτωχότερο 10% δείχνει μεγάλες απώλειες σωρευτικά, διότι προστέθηκαν οι νεόπτωχοι και οι άνεργοι από όλες τις εισοδηματικές ομάδες.

Με λάθος πολιτική η Ελλάδα στην κρίση

Η αναπαραγωγή του μοντέλου σε χαμηλότερα επίπεδα δημιουργεί νεόπτωχους χωρίς ελπίδα

Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Στα χρόνια της κρίσης (2009-2012) οι φτωχοί στην Ελλάδα έγιναν φτωχότεροι, αλλά και περισσότεροι. Επιπλέον, σε αντίθεση με όσα λέγονται, και οι πλούσιοι έγιναν φτωχότεροι, αλλά και λιγότεροι. Αυτό είναι ένα από τα βασικά συμπεράσματα της έκθεσης που δημοσίευσε για λογαριασμό του σοσιαλδημοκρατικού Ινστιτούτου «Φρίντριχ Εμπερτ» ο αναπληρωτής καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου κ. Μάνος Ματσαγγάνης. Στην έκθεση με τίτλο «Η ελληνική κρίση: κοινωνικές επιπτώσεις και πολιτικές ανάσχεσης» σημειώνεται ότι η λιτότητα ήταν αναπόφευκτη για την Ελλάδα, αλλά οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν ήταν επιθετικές και αντί να απαλύνουν τις επιπτώσεις της κρίσης, ανατροφοδότησαν τις δυσμενείς επιπτώσεις της ύφεσης στην διανομή των εισοδημάτων.

Όλα δείχνουν ότι το ελληνικό σύστημα κατά τη διάρκεια της κρίσης αναπαρήχθη ανέπαφο, αλλά σε πιο χαμηλά επίπεδα. Το ποσοστό των Ελλήνων που ζουν κάτω από το σχετικό όριο της φτώχειας (60% του μέσου εθνικού εισοδήματος) ανέβηκε λίγο: ήταν 20% το 2009 κι έφτασε το 21,3% το 2012. Αυτό φαίνεται και από την κατανομή των εισοδημάτων ανά δε-

κατεταρτημόριο: το φτωχότερο 10% των Ελλήνων την περίοδο 2009-2012 έχασε σωρευτικά το 24,2% των εισοδημάτων του, ενώ το πλουσιότερο 10% έχασε την ίδια περίοδο το 29,4%· τα άλλα δεκατεταρτημόρια κινήθηκαν εκεί γύρω, με μέσο όρο 28,4%. Αυτό δείχνει ότι οι περικοπές –σε πραγματικές τιμές– ήταν λίγο-πολύ οριζόντιες.

Η κοινωνική προστασία της χώρας είναι προσαρμοσμένη να εξισώνει τα εισοδήματα των «εντός», αλλά επηρεάζει ελάχιστα τους «εκτός».

Υπολογίζοντας όμως την εισροή των νεόπτωχων στο κατώτερο δεκατεταρτημόριο (κάποιοι π.χ. ήταν στη μεσαία τάξη κι έμειναν λόγω της κρίσης άνεργοι), τότε οι σωρευτικές απώλειες εισοδημάτων του σημερινού φτωχότερου 10% φτάνουν σε ποσοστό 56,5%.

Αυτό δείχνει ότι η αναπαραγωγή του συστήματος σε χαμηλότερα επίπεδα, χωρίς σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές, δημιουργεί ψευδαισθήσεις

σταθερότητας, αλλά οι αφανείς επιπτώσεις είναι τρομακτικές. Επειδή προϋπήρχαν τεράστιες τρύπες στο κοινωνικό δίκτυο ασφάλειας, η αναπαραγωγή του συστήματος άφησε πολλούς εκτός προστασίας: «Η κρίση πιθανότατα αντέστρεψε τον παραδοσιακό καμβά της φτώχειας, ανάμεσα στα νοικοκυριά νέων ανθρώπων σε αστικές περιοχές και τα νοικοκυριά μεγαλύτερων σε ηλικία στις αγροτικές περιοχές», γράφει ο κ. Ματσαγγάνης. Οι πρώτοι αντιμετωπίζουν τώρα μεγαλύτερες δυσκολίες, έχοντας έστω σταθερό κόστος συντήρησης του νοικοκυριού, αλλά με χαμηλότερα εισοδήματα.

Οι άνεργοι

Το νέο ζήτημα της κοινωνικής πολιτικής, λέει ο κ. Ματσαγγάνης, είναι η φτώχεια των ανέργων, με δεδομένο, μάλιστα, ότι η μακροχρόνια ανεργία θα παραμείνει υψηλή στο προβλεπτό μέλλον. Εδώ εμφανίζεται το βασικό πρόβλημα του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα. Όπως παρατηρεί ο συγγραφέας, το ελληνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας είναι ένας συνδυασμός μεγάλων οπών προστασίας με πρωτοφανή γενναιοδωρία για τον προστατευόμενο πυρήνα όσων ήδη εργάζονται. Αυτό γίνεται εμφανές και από ένα άλλο στοιχείο. Σύμφωνα με μελέτες, οι πολιτικές

λιτότητας την περίοδο 2010-2011 μείωσαν κάπως την ανισότητα στην Ελλάδα, επειδή ακριβώς ασκήθηκαν πολιτικές κλιμακωτών περικοπών επί των εισοδημάτων όσων εργάζονταν. Το 2012, όμως, και η φτώχεια και η ανισότητα αυξήθηκαν αισθητά κυρίως λόγω της τρομακτικής μεγέθυνσης της ανεργίας. Αυτό δείχνει ότι το σύστημα κοινωνικής προστασίας της χώρας είναι προσαρμοσμένο να εξισώνει τα εισοδήματα των «εντός», αλλά επηρεάζει ελάχιστα τους «εκτός». Με άλλα λόγια, οι άνεργοι που χρειάζονται τη μεγαλύτερη προστασία έχουν από το κράτος τη μικρότερη· αυτό φαίνεται και από το ύψος των επιδομάτων σε σχέση με άλλες παροχές του κράτους σε όσους εργάζονται σ' αυτό.

Ετσι, το έλλειμμα προστασίας των ανθρώπων που μένουν εκτός δημιουργεί φαινόμενα εκτεταμένων ακραίας φτώχειας, το κατώφλι της οποίας, σύμφωνα με διάφορους υπολογισμούς, είναι στα 224 ευρώ ανά μήνα για ένα άτομο που ζει σε δικό του σπίτι στην Αθήνα. Οι τελευταίες έρευνες του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (Μάνος Ματσαγγάνης, Χρύσα Λεβέντη και Ελένη Καναβιτσά) δείχνουν ότι το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας είναι 9,8% και για τα παιδιά 16,3%.